

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема: „Трансформация на управленския цикъл в разузнаването и контраразузнаването чрез интеграция на съвременни технологични решения“,

на д-р Теодора Кирилова Личева, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, Юридически факултет, катедра „Обществен ред и сигурност“,

за придобиване на научна степен „доктор на науките“, в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“,

от чл.-кор. Владимир Чуков, БАН

1. Оценка на резултатите, основната теза и научните приноси на кандидата

Представената дисертация демонстрира мащабно изследване с фундаментален характер за сектора за сигурност. В основата на академичния анализ е залегнала една категорична и доказана основна теза, а именно управлението на съвременната сигурност не може повече да се основава на аналогови, традиционни и предимно реактивни модели. То изисква изцяло нова парадигма и цялостна трансформация на управленския цикъл, базирана на данни, автоматизация и предикативни технологии, при строго спазване на върховенството на закона, демократичния контрол и етичните стандарти. Заключение на труда представлява дълбок синтез на изследователските постижения, който формулира стратегически насоки и очертава три взаимосвързани ключови извода (констатации), преминаващи като червена нишка през цялото изследване:

- Първа констатация: Традиционният управленски цикъл в сигурността е вече функционално несъстоятелен в условията на дигиталната ера. Реактивният, бавен и бюрократизиран управленски модел се замества

от динамична, данни-ориентирана система. При нея всеки от седемте управленски етапа (събиране и анализ на информация, прогнозиране, взимане на решения, планиране, организиране, изпълнение и контрол) претърпява качествена трансформация. Изкуственият интелект, големите данни, облачните изчисления, блокчейн, дроновете, нанотехнологиите, геотехнологиите и космическите технологии не са просто инструменти за ефективност – те са архитектурни елементи на нов управленски модел.

- Втора констатация: Технологичното превъзходство и способността за неговата системна интеграция в целия управленски цикъл се очертават като ключов и определящ фактор за националната сигурност в XXI век. Разузнавателните структури, които успеят да превърнат технологичните иновации в органична част от своя управленски модел, придобиват измеримо информационно и оперативно предимство.
- Трета констатация: Технологичната трансформация е устойчива само при паралелно развитие на правната, етичната и организационната рамка. Концентрацията на огромни масиви от чувствителни данни, зависимостта от сложни алгоритми и автоматизираното взимане на решения поражда нови, специфични уязвимости – от киберзаплахи и алгоритмична пристрастност до ерозия на гражданските права и правото на неприкосновеност.

Особено ценни за нашата академична и практическа общност са изводите на автора за специфичния български контекст. Д-р Личева констатира сериозно структурно изоставане в националния сектор за сигурност, което рискува да се задълбочи. В труда обективно се посочва, че въпреки позитивните институционални и нормативни реформи след 1989 г., създаването на ДАНС и ДАР, приемането на специализирано законодателство и въвеждането на механизми за

демократичен контрол, българската система за сигурност остава изправена пред комплекс от предизвикателства: ограничен ресурсен и технологичен капацитет; фрагментирана информационна инфраструктура; недостатъчно интегриране на съвременни технологии на оперативно ниво; хроничен недостиг на висококвалифицирани кадри с дигитални компетентности и забавено въвеждане на иновативни управленски модели. Авторът подчертава, че изоставането на България е не само технологично, но и концептуално.

В този контекст особено значение в изследването се отдава на ролята на човешкия фактор, концептуализиран като незаменима константа в процеса на технологична трансформация. Основна констатация на дисертанта е, че технологичните иновации могат да бъдат трайно ефективни единствено, ако са съпроводени с развитие на компетентностите, организационната култура и ценностите на служителите в системата за сигурност.

В контекста на тези комплексни анализи, приносите на кандидата имат следния конкретен характер:

Новост за науката е, че д-р Личева въвежда изцяло нова изследователска хипотеза и концептуална рамка за прехода от класически към „дигитален и когнитивен разузнавателен цикъл“. Като връхна точка на този научен принос, в дисертацията е разработен оригинален концептуален модел за цифрово управление на сигурността, който интегрира трите управленски нива – стратегическо, тактическо и оперативно – в единна, технологично-задвижвана система.

Дисертационният труд обогатява и съществуващи вече знания. Научните резултати надграждат съществуващите академични концепции за разузнавателно управление. Сигурността е концептуализирана като споделена екосистема от ценности, технологии, хора и правила.

Теоретичното знание е обогатено чрез дефиниране на иновативни направления в рамките на предложения модел.

Изследването има директна приложна стойност. Предложеният концептуален модел съдържа ясни насоки за създаване на единна нормативна и стратегическа рамка, по-добра координация между институциите и еволюция на ръководните кадри в дигитални лидери. Разработените алгоритми могат да бъдат внедрени непосредствено в управленските платформи на ДАНС и ДАР с цел преодоляване на концептуалното и технологичното изоставане на България.

2. Критични оценки, забележки и препоръки

Въпреки безспорните достойнства на представения труд, към автора могат да бъдат отправени и някои препоръки. Считам, че в бъдещата си изследователска дейност д-р Личева може да разшири аналитичния обхват на своя концептуален модел, като предложи конкретна пътна карта за преодоляване на хроничния недостиг на висококвалифицирани кадри с дигитални компетентности и детайлизира моделите за обучение на новите стратегически дигитални лидери в българските служби.

Препоръките не оказват негативно влияние върху качеството и количеството на получените резултати. Научните и научно-приложните приноси на дисертанта остават напълно защитени, изключително солидно аргументирани и в изискуемия за степента обем.

3. Заключение

Представеният автореферат на дисертационния труд напълно съответства на изискванията на ЗРАСРБ и вътрешните разпоредби на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. Текстът е оригинален и няма доказателства за плагиатство.

Въз основа на високата стойност на приносите, предложени в иновативния концептуален модел, доказаната основна теза, фокуса върху ролята на човешкия фактор и изключителната актуалност на изследването,

давам своята категорична и еднозначна положителна оценка и заявявам, че трябва да се присъди исканата научна степен на автора.

Предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на д-р Теодора Кирилова Личева научната степен „доктор на науките“ в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“.

29.07.2026

чл.-кор. Владимир Чуков